

UNUDULMAZ MÜƏLLİM!

Azərbaycan ədəbiyyatının XX əsrin 50-ci illərindən sonrakı inkişafında böyük rolu olan görkəmli alimlərdən biri filologiya elmləri doktoru, professor Abdulla Əsgər oğlu Abasovdur. O, Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi, çoxcəhətli məlumata, yaradıcılığa, geniş fəaliyyət dairəsinə malik alim, şərəfli müəllim ömrü sürən bir ziyalı olmuşdur. Bu ömrün qayəsi onun sadəliyi, dözümlü, dönməzliyi, həyat eşqi, əməksevərliyi, uğura inamı idi. Abdulla müəllim 1930-cu ildə Vətənimizin dilbər güşəsi olan Quba rayonunda anadan olmuşdur. İlk təhsilini Quba şəhəri pedaqoji məktəbində almış, sonra isə Quba Dövlət Müəllimlər İnstitutuna daxil olmuş, 1950-ci ildə həmin institutu bitirərək “orta məktəb müəllimi” hüququ qazanmışdır. Həmin ildə BDU-nun filologiya fakültəsinə daxil olmuş, 1955-ci ildə həmin fakültəni bitirmişdir. O, bir müddət Qubada müəllim, dərns hissə müdiri işləmişdir. Sonra Quba rayon sovetinin VII və VIII çağırışla deputatı seçilmişdir.

1957-ci ildə RXMŞ Yanında Pedaqoji Kabinəyə müdir təyin edilmişdir.

1962-ci ildə BDU-nun əyani aspiranturasına qəbul olunmuş, 1965-ci ildə “Kommunist” qəzetində ədəbiyyat məsələləri” mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almış, həmin ildən BDU-da müəllimlik fəaliyyətinə başlamışdır.

1976-cı ildə “Üzeyir Hacıbəyovun sənətkarlığı” adlı dissertasiya işinə görə filologiya elmləri doktoru alimlik dərəcəsi adını almış və “Müasir Azərbaycan ədəbiyyatı” kafedrasına professor vəzifəsinə layiq görülmüşdür.

O, uzun illər Elmi-pedaqoji və Müdafiə Şurasının, həmçinin Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyası ekspert şurasının üzvü olmuşdur.

Keçən əsrin 60-cı illərini xatırlayıram. Avqust ayı idi. Qəbul imtahanları verirdik. Birinci tanıdığım Abdulla müəllim oldu. İlk imtahanı da o götürdü. İmtahanları müvəffəqiyyətlə verib universitetə qəbul olundum. Sentyabrın 1-də ilk dərs başlayan günü auditoriyamıza Mir Cəlal Paşayev daxil oldu. Demək olar ki, Mir Cəlal Paşayevin rəhbərlik etdiyi Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi kafedrasının bütün üzvləri, o cümlədən Abdulla müəllim mənim müəllimim olmuşdur. Mən nəyə nail olmuşamsa, müəllimlərimə borcluyam. Bütün müəllimlərimizin haqqı boynumuzdadır. Həm orta məktəbdə, həm də ali məktəbdə qismətimə çox qüdrətli müəllimlər düşüb: Əliyər Qarabağlı, Mir Cəlal Paşayev, Bəxtiyar Vahabzadə, Mehdi Məmmədov (estetikadan), Aslan Aslanov (etikadan), Ələvsət Abdullayev, Ağamusa Axundov, Muxtar Hüseynzadə, Abdulla Abasov və digər adını çəkmədiyim dəyərli müəllimlərim.

Biz keçmişimizi unutsaq, gələcək nəsillərə də nümunə ola bilmərik. Unudulmaz müəllimimiz Mir Cəlal Paşayev deyirdi: “Biz hamımız Mirzə Cəlil Məmmədquluzadənin “Poçt qutusundan” çıxmışıq”. İndi isə biz hamımız – bizim nəsil deyirik: “Biz Mir Cəlal müəllimin məktəbini keçmişik, hamımız onun rəhbərlik etdiyi kafedradan pərvazlanmışıq”. Açıqı, Mir Cəlal müəllimin kafedrasındakı gənclərə indi də “Mir Cəlalin oğlanları” deyirlər. Həqiqətən o müəllimlərə Mir Cəlal atalıq qayğısı göstərmişdir.

Müəllimlər tələbələrini həm sevdilər, həm də özlərini sevdirdilər. Mənim əziz və unudulmaz müəllimlərim, atam və anamdan sonra siz mənim mənəvi müəllimlərimsiniz. Siz bizdən uzaqlaşdıqca biz sizə yaxınlaşırıq. Allah sizə rəhmət eləsin!

Abdulla müəllimin elmi-pedaqoji fəaliyyətində əsas yerlərdən birini müəllimlik tutur. O, çox sadə və səmimi insan idi. Özü də yüksək erudisiyaya, böyük mədəniyyətə, dərin intellektə sahib olan insan idi. O, əsl pedaqoq, minlərlə tələbənin sevimlisi, inamı, pərəstis etdiyi bir şəxsiyyət idi. Onda dinləyiciləri maraqlandıran, özünə cəlb etmək qabiliyyəti çox güclü idi. Bu informasiya bolluğunda həmişə yeni söz demiş, elmin, biliyin, daim işıq, ziya olduğunu tələbələrinə aşılama bilməmişdi. Öz maraqlı mühazirələri ilə tələbələrinin təfəkkürünü, düşüncə tərzini inkişaf etdirməyi, biliklərini zənginləşdirməyi bacarmış, müdrikliyi, dərin ağıl, gözəl nitqi ilə onlara şəxsi nümunə olmuşdur. Onun alimliyi ilə müəllimliyi-əsl pedaqoqluğu vəhdət təşkil edirdi. O, tələbələrinə örnək, çox yüksək mənəviyyətə malik olan müəllimlərimizdən idi.

Abdulla müəllim sadə, səmimi, olduqca həssas, sözlünə bütöv, diqqətçil və dəqiq adam idi. Onun şux qaməti, sərv boyu heç zaman yadımdan çıxmır. Onda hər şey gözəl idi; danışq tərz, nüfuz etmə qabiliyyəti, kübar davranışı hamını valeh edirdi. Daxili məzmunu xarici forma ilə vəhdətdə idi. O, həmişə səliqəli və gözəl geyinərdi. Böyük rus yazıçısı A.P.Çexov yazırdı: “Ziyalıda hər şey gözəl olmalıdır!” Mən cəsarətlə deyirdim ki, bu dərin məntiqli sözlərin Abdulla müəllimə şamil etmək tamamilə yerinə düşərdi. Abdulla müəllim xüsusən dərsdə şeir deyəndə başqa bir ovqat təlqin edirdi. Sanki ilhama gəlirdi. Unudulmaz bəstəkarımız Üzeyir Hacıbəyovu çox sevirdi. Elə bil onun mayası ilə yoğrulmuşdu. “Üzeyir Hacıbəyovun sənətkarlığı” adlı möhtəşəm əsəri də bu sevginin nəticəsidir. Məhz ona görə də bu əsər ədəbi ictimaiyyətin geniş müzakirəsinə səbəb olmuşdur. Abdulla müəllim müxtəlif ədəbi-bədii sahələrə aid bir sıra aktual problemlərə həsr olunmuş elmi-nəzəri məqalənin, çoxlu monoqrafiyaların müəllifidir.

Müəllimlərim haqq dünyasına köçdükcə mən qəm dəryasına bürünürəm. 70-dən çox yaşım olsa da, onlarla tez-tez görüşmək, məsləhətləşmək mənə qüvvət verirdi. Hər dəfə onları görəndə mənə elə gəlirdi ki, gənc bir tələbəyəm. Hər şagird, hər tələbə müəllim ömrünün silinməz bir səhifəsidir. İllər keçdikcə, zaman dəyişdikcə bu səhifələr şirin bir xatirə kimi sənin keçmişinə çevrilir və sən zamanın axarında ömrün qayğılı, bəzən də qayğısız anlarını o səhifələrdə tapırsan. Fəxr edirəm ki, Abdulla Abasov ömrünün bir səhifəsini də mən tutmuşam. Özü də unudulmaz, silinməz səhifəsini... Abdulla müəllimin ömrünün bu səhifəsini yaşadığı başa düşmüşəm ki, bizə müəllimlik peşəsinin sirlərini öyrədir, sənəti sevirib. Müəllimlik elə bil peşədir ki, o hər bir insanı, həm də bu peşənin vurğunu olan, ona qəlbən bağlı ömür yaşayanların özlərini də kamilləşdirir, formalaşdırır. Müəllimlər insan zəkasını nurlandıran sönməz işıq mənbəyi olmaqla bərabər bəşəriyyətin mənəvi yükünü çiyinlərində daşıyan həyat Anteyləridir. Ömrünün ən gözəl çağlarını, ən enerjili illərini, saçının qara tellərini müəllimlik sənətində ağardan Abdulla müəllim! Biz tələbələrimiz özümüzü Tanrının sevimli bəndələri hesab edirik. Çünki biz sizin kimi bir müəllimdən, ən əsası yüksək pedaqoji ustalığa malik bir insandan dərs almışıq.

Abdulla müəllim bütün ömrü boyu xeyirxah olub, Antik dövrün natiqi olan Solon öz mühazirələrində söyləyirdi: “Həyatın ən yüksək qayəsi xeyirxahlıqdır...” Məsələn, “Quran”ımızda da yazılıb ki, “əsil insan odur ki, xeyirxahlıq etsin, səxavət göstərsin. Bunlar ekiz qardaşlardır”. Məhəmməd Peyğəmbərdən soruşurlar: “Əsil alim kimdir?”, “Əsil alim o şəxsdir ki, elmi öyrənən və öyrədən olsun”. Abdulla müəllim elmi həm öyrəndi, həm də öyrətdi, özü də sevgi ilə öyrətdi. O, xeyirxahlıq mücəssəməsi idi. 50 il bundan əvvəl bizim nəsil Abdulla müəllim auditoriyaya daxil olanda özü demişkən “cavan oğlan idi”. Onun zil qara saçları, təbəssüm dolu gözləri, nurlu çöhrəsi, asta yerisi, o vaxtdan beynimizdə həkk olunub. Uzun illərdir ki, ali məktəbin koridorları ilə addımlamış, auditoriyalarda nəsil-nəsil tələbələrə ədəbiyyatın sirlərini öyrətmişdir.. İllərlə ayaq döydüyü pillələr onun ömür pillələri ilə qovuşmuşdur. Mülhizələri bəzən ədəbiyyatın müasir sərhədləri ilə məhdudlaşır, bəzən isə keçmişə yol açır.

Abdulla müəllimin gəncliyi biz tələbələrin gözləri qarşısında olmasına baxmayaraq bizə elə gəlirdi ki, o, heç gənc olmayıb. Dünyaya müdrik bir görkəmdə, sənətinin kamil bilicisi, həqiqi professor kimi gəlib. Lakin ömür kitabını vərəqlədikcə, uşaqlıq illərindən başlayaraq, onun şöhrətinin mayasını şərəfli əməkdə, zəhmətdə istedadın vəhdətində görürük.

İstedad Tanrının insana bəxş etdiyi ən böyük nemətdir. Bu, insanın bütün varlığını işıqlandıran ilahi bir nurdur. Allah bu neməti kimə, nə üçün verdiyini özü bilir. Abdulla müəllim elmin zirvələrini fəth etmiş bir istedad sahibi idi. O, işini,

peşəsini sevən bir şəxs idi. Onun ilhamı suyu heç vaxt tükənməyən dağdan çağlayan bir bulağa bənzəyirdi. Abdulla müəllim kollektiv içində çox sevilirdi; bu sevgini o, ədəb-ərkanı, abır-həyası, səmimiyyəti, alicənablığı ilə özü qazanmışdı. O, daim əqidə bütövlüyünü, şəxsi ləyaqətini qoruyub saxlamışdır.

Nisbətən yaşlı olsa da, cavan, qəlbi yazıb-yaratmaq eşqi ilə çırpınırdı. Abdulla müəllimin yaşı 90-ı ötsə də, lakin zəhmətdən yorulduğunu eşitməmişdik, görməmişdik. “Klassiklər həmişə müasirdir”, “Ədəbi yadigarlar”, “Həyat və bədii həqiqət” və s. monoqrafiyaları buna əyani sübutdur.

Allahın sizə bəxş etdiyi ömrü elə-belə başa vurmudunuz. Sizin bugününüz dünəndən, sabahınız bugündən fərqli olub.

Abdulla müəllim gözəl ailə başçısı idi. Unudulmaz müəllimimiz Mir Cəlal Paşayev yazırdı: “Mənim ən böyük əsərim ailəmdir”. Onun öyüd-nəsihətləri bugün də fakültəmizdə söylənilir, yada salınır. Hər bir güdrətli kişinin arxasında bir cəfakəş qadın dayanır. O qadın bütün həyatını bir alim ömrünə həsr etmiş Rima xanım idi. Vəfalı Rima xanım Abdulla müəllimin ölümünə dözməyib tezliklə dünyasını dəyişdi. O, üç qız övladı böyütmüşdür. Şəlalə “Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti” kafedrasının dosentidir. Gülarə hüquqşünasdır. Sevinc isə “Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi” kafedrasının müəllimidir.

Müqəddəs Quranımızda yazılıb ki, üç qız övladı böyüdən ananın yeri cənnətdir. Abdulla müəllimin ölümünə dözməyən vəfalı Rima xanımın yeri onsuz da cənnət idi. Allah Sizə rəhmət eləsin!

Abdulla müəllim, bir var ölənlər, bir də var əbədiyyətə qovuşanlar. Siz əbədiyyətə qovuşanlardansınız! Sevinirəm ki, bugün də Sizi hamı hörmət və ehtiramla yad edir, hamımız üçün örnək olan yüksək mənəvi keyfiyyətlərinizdən danışır. Siz bizim aramızda cismən yoxsunuz, mənən yaşayırınsınız. Siz sağlığınızda olduğundan da daha çox anılırsınız, daha çox sevilirsiniz.

Yazının sonunu xalq yazıçısı Anarın sözləri ilə bitirmək istəyirəm: “İnsanlar ölərkən birdəfəlik ölmürlər, nə qədər ki, onları xatırlayan, onların səslərini, sifətlərini yaddaşında saxlayan adamlar durur, bu ölənlər də hələ yaşayırlar – fikirlərdə, xəyallarda, təsəvvürlərdə yaşayırlar!”.

Sultan Seyidova, Bakı Dövlət Universitetinin dosenti